

ИНИЦИЈАТИВА ВОДИТЕЉА ЛАБОРАТОРИЈЕ ЗА АРХЕОЛОГИЈУ ПОМОРСТВА ЗА ПРОГЛАШЕЊЕ ЦРНЕ ГОРЕ НОВОМ ЕВРОПСКОМ РОНИЛАЧКОМ ДЕСТИНАЦИЈОМ
НАИШЛА НА ОДОБРАВАЊЕ ТУРИСТИЧКИХ ПОСЛЕНИКА

Потопљени брод вриједи онолико колико ће посјетилаца привући

■ Од Херцег Новог до Улциња мапирано је око 20 мјеста за туристичко роњење, али их има још много више којих нису истражена

Лабораторија за археологију поморства на Поморском факултету Универзитета Црне Горе у Котору има интерну базу података „Подводне културне баштине“ и „Подводне природне баштине“, на којој се и даље ради са циљем да она буде доступна јавности, да буде на услузи различитим туристичким организацијама, агенцијама, како би имали научни оквир за промоцију културне баштине и нове ронилачке дестинације. Учесници радионице „Модели управљања ронилачком дестинацијом“ из Будве, Тивта и Котора, коју је водио Дарко Ковачевић, подводи археолог, показали су велико интересовање за иницијативу проглашавања Црне Горе новом ронилачком дестинацијом. Подржали су доношење и спровођење једноставног акционог плана, који

има за циљ доношење адекватног правног оквира, уређења дестинације, подизање квалитета пружалаца услуга, интернационалну промоцију дестинације кроз ресурс атрактивности (потопљени бродови, природне лепоте подморја).

Кроз промоцију разним видима одлашавања и стандардизовањем услуга, треба још више обогатити понуду, да и ронилачки туризам буде још видљивији. Радује нас сарадња са научно-истраживачким сектором, подржавамо овакве пројекте, с обзиром да Будванско подморје има доста ронилачких дестинација, а Будва - чак три професионална ронилачка центра. Статистичке податке о пружању ових услуга немамо, али истичу интересовање за ронилачки туризам је велико како у предсезони, тако и у подсезони.

Дарко Ковачевић

Најпосјећенија су заштићена подручја Плагамуна и Катит у Петровцу, а има их још доста таквих у акваторијуму Будванске ривијере, кажу Ива Бајковић и Драгана Ивановић, представнице Туристичке организације Будве.

Ковачевић и његов академски тим желе да кроз имплементацију пројекта WRECKSA4ALL скрену пажњу на подводну културу баштине као атрактивност туризма и промоције Црне Горе, те да позову доносиоце одлука да изграде инфраструктуру, да институционализују науку које су повезане са истраживањем подводне културне баштине у једном академском оквиру. На тај начин би научници били подршка институцијама у ланцу туризма културне баштине, да се што боље то подморје истражи, освијетли и испро-

Учесници радионице

„Активан одмор“ без понуде атрактивних ронилачких локација

Национална туристичка организација промовише ронилачки туризам у оквиру брошуре „Активан одмор“ гдје је представљено свега неколико локација за роњење, без информације о атрактивним локацијама, а списак пружалаца услуга је нестачан - већина њих не постоји или нијесу оперативни у оквиру стандарда за ову туристичку услугу, или пак функционишу на нивоу спортског удружења. Слично је и са локалним ТО. Свега пет ронилачких центара, који раде по интернационалним стандардима и оперативно имају све капацитете да пружају услуге ронилачког туризма, има добро израђене интернет презентације са понудом атрактивних локација за роњење.

новише као нови туристички производ једног уређеног система - туристичког роњења. И док на Малти вјештачки постојају бродови, како би их валоризовали кроз туризам, у Црној Гори ни она богата историјска подводна баштина није довољно откривена, а камоли да је и заштићена што је обавеза преузета потписивањем UNESCO Конвенције о заштити подводне културне баштине 2008. године. Све што

је старије од сто година, сматра се да је по аутоматизму подводна културна баштина и заштићено је.

У Црној Гори постоје бројни потопљени бродови који имају културно-историјски карактер, што је много вредније од вјештачки потопљених бродова, који у Малти стварају дугорочну туристичку вриједност. Тај потопљени брод вриједи онолико колико ће посјетилаца привући и ко-

лико ће та прича о том њему да инспирише људе да дођу у Црну Гору (али не само због потопљеног брода). Тако му се даје потпуно нова, смислена вриједност, чиме се долази до одрживости. Код нас се та вриједност посматра кроз то да тај брод има злато, благо, или секундарне скровине, које треба сакрити. Постоји конфузија у свему томе, погрешна процјена вриједности подводне културне баштине, лоша интерпретација и разумијевање. Изазивали су одсуство међуинституционалне сарадње, примјехује Ковачевић.

До сада у Црној Гори су правно заштићена четири подводна локалитета и то јихта Румија и увала Биговица у Бару, затим остаци брода из XVI вијека код рта Кабала и Рисански залив. Од Херцег Новог до Улциња мапирано је око 20 мјеста за туристичко роњење. Има их много више, али та мјеста још увијек нису идентификована - најпримјер, у заливу Траште постоји азион, за који још се не зна који је, претпоставља се да је подморем и британска подморница, али то није потврђено. Има пуно таквих локалитета који треба да се идентификују, провере и мапирају. Институције које се баве културном баштином немају капацитете за истраживање подморја, самим тим немају податке о подморју. М.Д.П.

„Тихани“, Мапула

СТУДЕНТИ ПОМОРСКОГ ФАКУЛТЕТА И ПОМОРЦИ ДОБИЈЕ МОГУЋНОСТ ДА СЕ УСАВРШАВАЈУ У МУЛТИДИСЦИПЛИНАРНИМ ОБЛАСТИМА

Учиће на даљину уз помоћ најсавременије опреме

Савремена технолошка достигнућа постављају захтјев пред студентима завршних година Поморског факултета и активним поморцима да располажу иновативним и предузетничким вјештинама, како би се укључили у привредни сектор. Зато је важно континуирано учење, а како би оно било доступно свима и на сваком мјесту, посленици Поморског факултета у Котору ће ускоро набавити опрему за учење на даљину. Током лица година су кроз пројекте за потребе Центра за истраживање, иновације и предузет-

ништво обезбиједили бројне симулаторе и опрему, који се користе у настави, посебно за студенте у изради њихових мастер-теза.

Кроз пројекат МЕР&М (Развој регионалног заједничког мастер програма за заштиту и управљање морском средином) који је у току, у сарадњи са партнерима из Албаније, Француске, Шпаније и Словеније, у фази смо расписивања тендера за набавку опреме за наставу и истраживања у новом мастер-програму који стартује следеће године. Предвидјели смо ку-

Др Николић показује савремену опрему

повину најсавременије опреме за учење на даљину - имаћемо три могућности: прва је да опремљена просторија са камерама, гдје ће професор сам да снима своју презентацију, која ће се монтирати помоћу софтвера и као готов производ ћемо га поставити на сајт тог програма. Студенти који

Са дводневне обуке мастер студената

ће уписати те студије моћи ће да прате презентације уживо и преко снимка, све са енглеском језику. Друга верзија је мобилна опрема коју ћемо моћи да носимо на мору и да тамо снимамо вјежбе и опет кад се вратимо на факултет моћи ћемо да то монтирамо кроз миви професионалне

левијезику опрему. Имаћемо и сет камера које ће користити за пренос предавања уживо, какао нам је др Данило Николић.

Осавременили су и Лабораторију за истраживање квалитета ваздуха - постојећа обухвата сензоре за мјерење констелације честица, а ова

опрема која стиће биће допуњена сензорима за мјерење гасова - угљена монооксида, оксида азота, озона и сумпора-диоксида, са циљем да имају комплетну слику стања квалитета ваздуха у Бококорском заливу, патутицајем поморског транспорта.

Набављамо и дронаве - подводне и ваздушне за надзор загађења у мору и обали, као и опрему за испитивање подводне буке коју стварају бродови и за испитивање основних параметара квалитета морске воде, у сарадњи са ИВМ, који је укључен у интердисциплинарни „Доинт-мастер“ програм биће укључени и биолози, инжењери, поморци. Студенти свих струка ће у оквиру мастер Центра, моћи да врше истраживања за мастер студије. М.Д.П.

Додатна обука наставног кадра

У завршници Erasmus+ пројекта „Одрживи развој Плавних економија кроз високо образовање и иновације у земљама Западног Балкана (BLUEWBC), Поморски факултет у Котору је набавио нове наставне материјале, одржао додатну обуку наставног кадра и набавио модернизовану опрему која се користи у едукацији.